

DAVID LAGERCRAINTZ

**DE MAN DIE ZIJN
SCHADUW ZOCHT**

MILLENNIUM 5

Uit het Zweeds vertaald door
Geri de Boer

SIGNATUUR

2017

PROLOOG

Holger Palmgren zat in zijn rolstoel in de bezoekersruimte en vroeg: 'Die drakentatoeage, dat heb ik altijd al willen vragen: waarom is die zo belangrijk voor je?'

'Dat was iets met mama.'

'Met Agneta?'

'Ik was klein, een jaar of zes. Ik liep weg van huis.'

'Ik geloof dat ik het nu weer weet. Er kwam een vrouw op bezoek, hè? Met een wijnvlek of zo?'

'Het zag eruit alsof haar hals verbrand was.'

'En leek dat op een draak?'

Deel 1

DE DRAAK

12 juni – 20 juni

Sten Sture de Oudere liet in 1489 een standbeeld oprichten ter ere van zijn overwinning op de Deense koning in de Slag bij Brunkeberg.

Het standbeeld staat in de Grote Kerk van Stockholm en beeldt Sint Joris uit als ridder te paard, met geheven zwaard. Onder hem ligt een stervende draak en ernaast staat een vrouw in Bourgondische kleding.

Ze stelt een jonkvrouw voor, die door de ridder wordt gered. Ze zou gemodelleerd zijn naar de vrouw van Sten Sture de Oudere, Ingeborg Åkesdotter. De jonkvrouw ziet er merkwaardig onaangedaan uit.

1

12 JUNI

Lisbeth Salander kwam uit de douches van de sportzaal toen ze in de gang werd tegengehouden door hoofdcipier Alvar Olsen. De man begon over het een of ander tegen haar te kletsen. Misschien was hij zelfs een beetje opgewonden. Hij gebaarde wild en zwaaide met een stapeltje papier. Lisbeth verstond geen woord van wat hij zei. Het was halfacht in de avond.

Dat was de slechtste tijd in Flodberga. Buiten denderde de schommelende goederentrein zo hard voorbij dat de muren ervan trilden, er rammelden sleutels en het rook naar zweet en parfum. Op geen ander tijdstip was het in de gevangenis gevaarlijker dan om halfacht 's avonds. Dan, onder dekking van de herrie van de spoorweg en in de algehele wanorde die er heerste vlak voordat de celdeuren werden gesloten, vonden de ergste gewelddaden plaats. Lisbeth Salander liet om deze tijd altijd haar blik over de afdeling gaan, en het was beslist geen toeval dat haar oog net op dat moment op Faria Kazi viel.

Faria kwam uit Bangladesh. Ze was jong en mooi en ze zat in haar cel, links van hen. Hoewel Lisbeth vanuit haar positie alleen haar gezicht zag, twijfelde ze er niet aan dat Faria werd geslagen. Haar hoofd ging steeds heen en weer, en de slagen waren misschien niet overdreven hard, maar ze hadden iets ritueels en geroutineerds. Wat er ook gebeurde, het was al lang gaande. Dat kon je aan het geweld zelf zien en aan de reactie. Zelfs van deze afstand was het duidelijk dat hier sprake was van terreur die zo normaal was geworden dat alle wil tot verzet was gebroken.

Er waren geen handen die de slagen probeerden tegen te houden

en in Faria's ogen was geen verbazing te zien, alleen een stille, kwelende angst. Ze leefde met de terreur. Lisbeth begreep dat door alleen maar haar gezicht te bestuderen, en het klopte ook met wat ze in de weken dat ze in deze gevangenis zat had waargenomen en geregistreerd.

‘Daar,’ zei ze, en ze wees naar Faria's cel.

Toen Alvar Olsen zich omdraaide, was het echter al voorbij. Lisbeth liep stilletjes weg, ging haar eigen cel in en deed de deur achter zich dicht. Buiten waren stemmen te horen en gedempt gelach, en natuurlijk de goederentrein die maar niet wilde ophouden met dreunen en schudden. Ze keek naar de glimmende wastafel, het smalle bed, de boekenplank en het bureau met haar berekeningen op het gebied van de kwantummechanica. Zou ze doorgaan met haar pogingen om een loop-kwantumzwaartekrachttheorie te ontwikkelen? Ze keek naar beneden. Ze had iets in haar handen.

Het was het stapeltje papier waar Alvar net mee had staan zwaaien, en ze werd toch even nieuwsgierig, maar het was flauwekul: een intelligentietest, met koffievlekken. Ze haalde haar neus ervoor op.

Ze had er de pest aan te worden gewogen en gemeten, en ze liet de papieren uit haar handen vallen; ze vielen in een waaier op de betonnen vloer. Even verdween de test helemaal uit haar gedachten, want die gingen terug naar Faria Kazi. Lisbeth had nooit gezien wie haar sloeg. Toch wist ze heel goed wie het deed, want ook al had ze zich aanvankelijk niet bekommerd om de stemming hier, ze was toch in het gevangenisleven gezogen, en stap voor stap had ze de zichtbare en onzichtbare tekenen geïnterpreteerd en begrepen wie er op deze afdeling eigenlijk de baas was.

Afdeling B, ofwel de Extra Beveiligde Afdeling, werd beschouwd als de veiligste plek van de inrichting, en voor wie er op bezoek kwam of wie oppervlakkig keek, leek dat ook wel zo te zijn. Nergens in de gevangenis waren zoveel bewakers, controles en reclasseringsprogramma's. Maar wie beter keek, vermoedde al gauw dat er hier iets niet goed zat. De bewakers deden stoer en autoritair, en zelfs meelevend, maar in werkelijkheid waren het laffe schijterds, die hun greep kwijt waren en de macht hadden overgegeven aan de vijand, de maffioze Benito Andersson en haar klik.

Benito hield zich overdag koest en gedroeg zich haast als een modelgevangene, maar na het vroege avondeten, wanneer de gede-

tineerden konden trainen of hun familie konden zien, nam zij de zaak over, en op geen enkel tijdstip was haar terreur zo hevig als vlak voordat de celdeuren voor de nacht werden gesloten. De gevangenen liepen rond tussen de cellen en er werden bedreigingen en beloften gefluisterd. Benito's bende stond aan de ene kant, haar slachtoffers aan de andere.

Het was natuurlijk een groot schandaal dat Lisbeth Salander hier was, überhaupt dat ze in de gevangenis zat. De omstandigheden waren echter niet in haar voordeel geweest en ze had zich er eigenlijk ook niet met veel overtuiging tegen verzet. Ze vond het maar een idioot intermezzo, en ze had heel lang het gevoel gehad dat ze net zo goed in de bak kon zitten als ergens anders.

Ze was wegens eigenmachtig optreden en gevaarlijke onachtzaamheid tot twee maanden gevangenisstraf veroordeeld na haar inmenging in het drama dat volgde op de moord op professor Frans Balder, waarbij ze op eigen gezag een achtjarig autistisch jongetje verborgen hield en samenwerking met de politie weigerde omdat ze terecht van mening was dat er bij de recherche een lek bestond. Niemand twijfelde eraan dat ze een grootse daad had verricht en het leven van het kind had gered. Toch zette hoofdofficier van justitie Richard Ekström het proces met veel bombarie door, en de rechter koos uiteindelijk zijn kant, hoewel een van de lekenrechters een andere mening was toegedaan en Lisbeths advocaat, Annika Gianini, uitstekend werk verrichtte. Omdat Annika niet veel hulp van haar cliënt kreeg, was ze uiteindelijk echter kansloos.

Lisbeth zweeg gedurende het hele proces stuurs en weigerde in hoger beroep te gaan. Ze wilde gewoon van het gedoe af zijn en kwam dan ook terecht, zoals verwacht, in de open inrichting Björngårda Gård, waar ze veel vrijheid genoot. Later kwam er informatie dat ze in gevaar was – niet zo vreemd, gezien de mensen die ze tegen zich in het harnas had gejaagd – en daarom werd ze naar de Extra Beveiligde Afdeling van Flodberga overgeplaatst.

Dat was niet zo eigenaardig als het misschien klonk. Lisbeth werd wel bij de ergste vrouwelijke misdadigers van het land ondergebracht, maar daar had ze zelf geen bezwaar tegen. Ze werd er continu bewaakt, en er waren ook inderdaad al jaren geen misdrijven of gewelddaden meer gerapporteerd op deze afdeling. Het personeel kon zelfs bogen op een indrukwekkende statistiek van

gedetineerden met een geslaagde reclassering, al had die statistiek wel volledig betrekking op de periode voordat Benito Andersson in Flodberga was gekomen.

Lisbeth had van meet af aan te maken met provocaties, en ook dat was niet verbazingwekkend. Ze was een high profile gevangene, bekend uit de media en de geruchten en informatiestromen in de onderwereld. Een paar dagen geleden had Benito haar nog een papiertje toegestoken met de woorden: VRIEND OF VIJAND? Dat briefje had Lisbeth na een minuut al weggegooid, en dat het nog zo lang duurde, kwam vooral omdat het ongeveer 58 seconden kostte voordat ze zich ertoe kon brengen om het te lezen.

Gevechten om de macht en bondgenootschappen interesseerden haar niet. Ze concentreerde zich op kijken en leren, en de laatste tijd had ze meer dan genoeg opgemerkt. Nu staarde ze uitdrukingsloos naar haar boekenplank met verhandelingen over kwantumveldentheorie, die ze speciaal had besteld voordat ze de bak in ging. In de kledingkast, links, lagen twee sets inrichtingsuniformen met op de borst de letters PI van penitentiaire inrichting, een stapeltje ondergoed en twee paar sportschoenen. Aan de muren hing niets, zelfs geen foto of zelfs maar de geringste herinnering aan het leven buiten de muren. De aankleding van haar cel interesseerde haar net zo weinig als die van haar huis in de Fiskargata.

In de gang begon het afsluiten van de celdeuren, normaal gesproken een bevrijding voor haar. Als het lawaai ophield en het stil werd op de afdeling, verzank Lisbeth doorgaans in de wiskunde – in haar pogingen om de kwantummechanica te verenigen met de relativiteitstheorie – en vergat ze de buitenwereld, maar vanavond lukte dat niet. Ze was geïrriteerd, en dat kwam niet alleen door de mishandeling van Faria Kazi of alle corruptie hier.

Het kwam door het bezoek dat ze zes dagen eerder had gehad van Holger Palmgren, haar oude voogd, uit de tijd dat het rechtsstelsel meende dat Lisbeth niet in staat was om voor zichzelf te zorgen. Dat bezoek was al een drama op zichzelf geweest. Holger verliet zijn huis nooit meer en was volkomen afhankelijk van verplegers en huishoudelijke hulpen die hem in zijn appartement in Liljeholmen verzorgden. Maar nu had hij erop gestaan om haar op te zoeken, en was hij gekomen, met de ouderenbus, en in zijn rolstoel de bezoe-

kersruimte binnengereden, hijgend in een zuurstofmasker. Toch was het fijn geweest. Ze hadden over vroeger gepraat en Holger was sentimenteel en emotioneel geworden. Slechts één ding vond Lisbeth verontrustend. Hij vertelde dat hij bezoek had gehad van een vrouw die Maj-Britt Torell heette en secretaresse was geweest op de afdeling Kinderpsychiatrie van de Sint-Stefanskliniek toen Lisbeth daar als kind was opgenomen. De vrouw had in de kranten over Lisbeth gelezen en Holger documenten gegeven waarvan ze dacht dat ze interessant zouden kunnen zijn. Volgens Holger was het alleen maar oude informatie over Lisbeth, die in de kliniek met spanriemen aan het bed was vastgeketend en afschuwelijk was behandeld. ‘Niets wat jij moet zien,’ zei hij.

Toch had er vast iets nieuws in die documenten gestaan, want toen Holger naar haar drakentatoeage vroeg en Lisbeth vertelde over de vrouw met de vlammeende wijnvlek, vroeg hij: ‘Kwam zij niet van het Register?’

‘Hè?’

‘Het Register voor Genetica en Leefmilieu in Uppsala? Ik dacht dat ik dat ergens las.’

‘Dat moet dan in die nieuwe documenten hebben gestaan,’ zei ze.

‘Denk je?’ vroeg hij. ‘Nou ja, misschien haal ik gewoon dingen door elkaar.’

Misschien haalde hij gewoon dingen door elkaar. Holger was oud. Toch liet het Lisbeth niet los. Het knaagde aan haar terwijl ze ’s middags in de sportzaal tegen de boksbal sloeg en terwijl ze ’s morgens in het keramiekatelier werkte, en het knaagde nu aan haar, terwijl ze in haar cel stond en weer naar de grond keek.

De IQ-test die daar uitgespreid lag, leek zelfs te veranderen. Hij liet haar lang niet meer zo onverschillig, maar leek haar eerder een soort verlengstuk van waar Holger en zij over hadden gesproken. Eerst begreep Lisbeth niet waarom, maar toen herinnerde ze zich dat de vrouw met de wijnvlek haar ook allerlei tests had laten doen. Dat liep altijd uit op ruzie en opstandigheid, en leidde er uiteindelijk toe dat ze ’s nachts wegliep, terwijl ze pas zes jaar was.

Toch draaide het bij deze herinnering niet om de tests, en zelfs niet om haar vlucht. Het ging om de verdenking die in haar opkwam dat er iets wezenlijk mis was met haar kinderjaren, iets wat ze niet begreep, en ze besefte dat ze dat moest uitzoeken.

Weliswaar zou ze binnenkort weer vrij zijn en kunnen doen wat ze wilde, maar ze wist ook dat ze greep had op de hoofdbewaker, Alvar Olsen. Het was niet de eerste keer dat hij zich afkeerde van geweld. De afdeling die hij leidde en die nog altijd beschouwd werd als iets waar de penitentiaire instellingen trots op mochten zijn, was in moreel verval, en Lisbeth dacht dus dat Alvar Olsen haar waarschijnlijk wel kon helpen om te krijgen wat niemand hier kreeg: een internetverbinding.

Ze luisterde naar de geluiden op de gang. Daar was de gebruikelijke afwisseling van vriendelijkheden en vloeken te horen, knalden deuren dicht, rammelden sleutels en weerklonken voetstappen, die langzaam verdwenen. Daarna werd het stil. Alleen het ventilatiesysteem bromde, ook al werkte het niet. Het was ondraaglijk benauwd. Lisbeth Salander keek naar de vloer en de test, dacht aan Faria Kazi, Benito en Alvar Olsen, en aan de vrouw met de brandende wijnvlek in haar hals.

Ze bukte, raapte de vellen papier op, ging aan haar bureau zitten en vulde de antwoorden snel in. Toen ze klaar was, drukte ze de zilverkleurige alarmknop van de intercom naast de stalen deur in. Olsen reageerde aarzelend en nerveus. Ze zei dat ze hem onmiddellijk wilde spreken.

‘Het is belangrijk,’ zei ze erbij.

2

12 JUNI

Alvar Olsen wilde naar huis. Hij kon niet wachten om weg te gaan, maar eerst moest hij zijn dienst en zijn papierwerk afmaken, en natuurlijk zijn negenjarige dochter Vilda bellen. Zoals altijd paste Kerstin, zijn tante, op het meisje, en zoals altijd had ze opdracht gekregen ook het nachtslot op de deur te doen.

Al twaalf jaar was Alvar hoofd van de Extra Beveiligde Afdeling van Flodberga, en heel lang was hij daar trots op geweest en had hij zichzelf als de juiste man op de juiste plaats gezien. Hij had in zijn jeugd het leven van zijn zwaar aan alcohol verslaafde moeder gered en haar van de drank gekregen. Hij had altijd al een passie voor de zwakken in de samenleving gehad, en het was dan ook niet zo vreemd dat hij cipier was geworden en een ijzersterke reputatie had gekregen. De laatste tijd was er echter niet veel over van zijn oude idealisme.

Het eerste scheurtje kwam toen zijn vrouw hem en hun dochter verliet en met haar vroegere chef naar Åre verhuisde. Toch was het Benito, die hem definitief van zijn illusies had beroofd. Alvar had altijd gezegd dat er in iedere misdadiger wel iets goeds zit, maar in haar zat dat niet, en er waren toch veel mensen geweest die ernaar hadden gezocht: vriendjes, vriendinnen, advocaten, therapeuten, gerechtspsychiaters en zelfs een paar dominees. Benito heette oorspronkelijk Beatrice. Ze had een ongezond bleek gezicht, had zichzelf omgedoopt naar een Italiaanse fascist, een hakenkruis in haar hals getatoeëerd en haar haar gemillimeterd. Toch zag ze er niet afzichtelijk uit.

Hoewel haar uiterlijk aan een worstelaar deed denken, straalde ze

ook een zekere elegantie uit, en niet weinigen werden door die gratie betoverd. De meeste mensen werden echter domweg doodsbang. Benito had – dat werd tenminste beweerd – drie mensen vermoord met een paar dolken die ze *kris* of *keris* noemde; daar werd zoveel over gepraat dat ze deel waren gaan uitmaken van de dreigende, beklemmende sfeer in de inrichting. Steeds weer werd er gezegd dat het ergste wat je op deze afdeling kon gebeuren, was dat Benito verklaarde dat ze haar dolk op je richtte, want dan was je ter dood veroordeeld of al zo goed als dood. Hoewel dat natuurlijk vooral kletspraat en onzin was – vooral omdat de messen zich op veilige afstand van de gevangenis bevonden – was het kenmerkend voor de sfeer. De mythe over de dolken zaaide angst in de gangen en versterkte het dreigende voorkomen van Benito. Het was een schande allemaal, een grote schande. Alvar was ervoor gezwicht.

Eigenlijk was hij best goed op haar toegerust. Hij was 1 meter 92 lang, woog 88 kilo, had een hard en gespierd lijf, en als tiener had hij al met dronkaards en smeerlappen gevochten die iets van zijn moeder wilden. Hij had echter één zwak punt: hij was een alleenstaande vader met een kind, en ruim een jaar geleden was Benito in de tuin bij hem gekomen en had ze hem een routebeschrijving in het oor gefluisterd die akelig exact elk gangetje en trappetje beschreef waar Alvar elke ochtend langs moest om zijn dochter naar klas 3A op de derde verdieping van de Fridhemsschool in Örebro te brengen.

‘Ik heb mijn dolk op je dochtertje gericht,’ had ze gezegd, meer was niet nodig.

Alvar verloor zijn greep op de afdeling en het verval zette zich lager in de hiërarchie voort. Hij twijfelde er geen moment aan dat sommige collega’s – zoals Fred Strömmer, die slappeling – corrupt waren geworden. Dat was het ergst in de zomer, als de gevangenis vol incompetente en bange tijdelijke krachten zat en de zuurstofarme lucht in de gangen de irritatie en de spanning nog vergrootte. Alvar wist niet meer hoe vaak hij al wakker geworden was en had gezworen dat hij er iets aan zou doen. Maar hij kon het niet, en het hielp ook niet dat de gevangenisdirecteur, Rikard Fager, een idioot was. Die was alleen geïnteresseerd in de façade, en de buitenkant was nog altijd schitterend, hoe verrot alles daarachter ook was.

Elke middag werd Alvar weer door Benito’s ogen verlamd, en

conform de psychologie van de repressie werd hij elke keer dat hij zwichtte zwakker. Het was alsof het bloed uit hem wegstroomde, en het ergst van alles was dat hij er niet in slaagde Faria Kazi te beschermen.

Faria was veroordeeld omdat ze haar oudere broer had gedood door hem door een groot raam te duwen in Sickla, een voorstad van Stockholm, maar ze had niets agressiefs of gewelddadigs in haar karakter. Meestal zat ze in haar cel te lezen of te huilen, en dat ze op de Extra Beveiligde Afdeling terecht was gekomen, kwam doordat ze suïcidaal was en ook nog werd bedreigd. Ze was een gebroken mens, door iedereen – ook door de samenleving – in de steek gelaten. Ze had niets stoers in de gevangenisgangen, geen staalharde blik die respect afdwong, enkel broze schoonheid, waardoor de pestkoppen en de sadisten om haar heen dromden, en Alvar haatte zichzelf omdat hij er niets aan deed.

Het enige constructieve wat hij de laatste tijd had geprobeerd, was zich bezighouden met het nieuwe meisje, Lisbeth Salander. Dat was ook geen lolletje. Salander was een stoer wijf, en er werd net zoveel over haar gepraat als over Benito. Sommigen bewonderden Salander, anderen vonden haar een hoop gebakken lucht, en dan had je nog degenen die bang waren voor hun plaats in de hiërarchie. Benito's hele lichaam – elke spier in haar – leek zich voor te bereiden op een machtsstrijd, en Alvar twijfelde er geen moment aan dat ze via haar contacten buiten de muren informatie over Salander verzamelde, net zoals ze bij hem en bij alle anderen op de afdeling had gedaan.

Toch was er niets gebeurd, zelfs niet toen Lisbeth ondanks haar hogere beveiligingsinschaling toestemming had gekregen om overdag in de tuin en in het keramiekatelier te werken. Ze was waardeeloos met keramiek. Haar vazen waren de slechtste die hij ooit had gezien, en ze was ook niet erg sociaal aangelegd. Er kwam bijna geen woord uit. Ze leek in haar eigen wereld te leven, en bekommerde zich niet om de blikken en de opmerkingen die ze kreeg, en zelfs niet om de porren of klappen die Benito haar stiekem gaf. Lisbeth schudde het van zich af alsof het stof was, of vogelpoep, en de enige die ze goed bekeek, was uitgerekend Faria Kazi.

Lisbeth hield haar in de gaten en waarschijnlijk had ze al door hoe erg het was. Misschien zou het leiden tot een confrontatie. Hij

wist het niet, maar hij maakte zich er wel zorgen om.

Alvar Olsen was ondanks alle tegenslag trots op de individuele programma's die hij voor iedere gedetineerde uitwerkte. Niemand werd automatisch aan het werk gezet. Iedere gevangene kreeg haar eigen schema, al naar gelang haar problematiek en haar behoeften. Sommige gedetineerden studeerden in voltijd of deeltijd. Anderen doorliepen een reclasseringsprogramma en spraken met psychologen of sociaal werkers, of kregen beroepsbegeleiding aangeboden. Lisbeth Salander zou, als hij uitging van haar persoonsdossier, de mogelijkheid krijgen om haar schoolopleiding af te maken of daar ten minste advies over te krijgen. Ze had niet op de middelbare school gezeten en had zelfs de negen jaar durende basisschool niet afgemaakt. Afgezien van een korte periode bij een beveiligingsbedrijf leek ze zelfs helemaal niet gewerkt te hebben. Steeds opnieuw had ze problemen met de autoriteiten gehad, ook al was dit de eerste keer dat ze tot een gevangenisstraf was veroordeeld. Je zou haar zomaar als nietsnut kunnen afdoen. Toch vertoonde dat beeld barstjes. Dat kwam niet alleen doordat de sensatiebladen haar beschreven als een soort actieheld. Het kwam door haar hele verschijning en vooral door één incident dat in zijn geheugen stond gegrift.

Die gebeurtenis was het enige positieve of verrassende wat er het afgelopen jaar op de afdeling had plaatsgevonden. Het gebeurde een paar dagen geleden in de eetzaal na het vroege avondeten om vijf uur. Buiten regende het. De gevangenen hadden hun borden en glazen afgeruimd, afgewassen en de eetzaal schoongemaakt, en Alvar zat in zijn eentje op een stoel bij het aanrecht. Eigenlijk hoefde hij daar niet te zijn. Hij at met het personeel in een ander deel van de gevangenis; de eetzaal werd door de gedetineerden zelf bijgehouden. De zogeheten 'zelfbeheerders' Josefin en Tine – allebei uit het kamp van Benito – hadden een eigen budget, bestelden boodschappen en kookten, hielden de zaal schoon en zorgden ervoor dat iedereen genoeg te eten had. Zelfbeheerder zijn gaf status. Eten verschaftte macht in de bak. Dat was altijd al zo geweest, en het was onvermijdelijk dat sommigen, zoals Benito, meer kregen, en anderen minder. Daarom hield Alvar vaak een oogje in het zeil. In de keuken bevond zich ook het enige mes van de afdeling. Het was niet scherp en zat vast aan een stalen kabel. Toch zou het kwaad kunnen, en die dag keek hij er tersluiks naar terwijl hij probeerde te studeren.

Alvar wilde weg van Flodberga. Hij wilde een betere baan, maar voor een man als hij, die nooit had gestudeerd of ergens anders dan in gevangnissen had gewerkt, was er niet veel keus. Daarom was hij aan een schriftelijke cursus bedrijfseconomie begonnen, en terwijl de geur van aardappelkoekjes en vruchtenmoes nog in de lucht hing, las hij hoe de prijs van aandelenopties op de financiële markt wordt bepaald, ook al begreep hij er eerlijk gezegd niet veel van en kon hij de oefenopgaven in het lesboek niet maken. Op dat moment kwam Lisbeth Salander binnen om meer eten te halen.

Ze keek naar de grond en wekte een chagrijnige, afwezige indruk, en omdat Alvar zich niet weer belachelijk wilde maken met een mislukte poging om contact te leggen, ging hij door met rekenen. Hij knoeide en kladderde, en irriteerde haar duidelijk. Ze kwam dichterbij en keek hem nijdig aan. Hij schaamde zich. Dat gevoel had hij vaak als zij naar hem keek, en hij wilde net opstaan en weggaan toen Salander hem zijn balpen afpakte en een paar cijfers in zijn boek krabbelde.

‘De Black-Scholes-differentiaalvergelijking wordt overschat als de markt zo veranderlijk is,’ zei ze, en weg was ze, zonder er zich ook maar iets van aan te trekken dat hij haar iets achterna riep.

Ze liep gewoon weg alsof hij niet meer bestond, en het duurde even voordat hij begreep wat er was gebeurd. Pas laat die avond, toen hij achter zijn pc zat, begreep hij dat ze niet alleen in één tel de goede antwoorden op zijn oefeningen had gegeven, maar ook met een vanzelfsprekende autoriteit een model voor de waardebeoordeling van financiële derivaten had afgeserveerd dat een Nobelprijs had gewonnen. Omdat hij verder alleen maar nederlagen en vernederingen meemaakte op deze afdeling, was dit voor hem heel belangrijk. Hij droomde dat dit het begin was van contact tussen hen, misschien zelfs van een wending in haar eigen leven waardoor ze eindelijk inzag hoe getalenteerd ze was.

Hij dacht er lang over na wat zijn volgende stap moest zijn. Hoe kon hij haar meer motiveren? Toen kwam hij op een idee. Hij zou haar een IQ-test laten doen. Hij had een hoop oude tests en formulieren in zijn werkkamer, omdat alle gerechtsspsychiaters hier al waren geweest en hadden geprobeerd uit te maken in welke mate Benito aan psychopathie, alexithymie, narcisme en wat niet al leed.

Alvar had zelf een aantal tests gedaan, en hij dacht dat een meis-

je dat wiskundige problemen zo snel oploste, ook een intelligentie-test aan moest kunnen. Wie weet, misschien kon hij iets voor haar betekenen. Dus hij had in de gang gewacht op wat volgens hem een goede gelegenheid was. Hij meende zelfs een nieuwe kwetsbaarheid in haar gezicht te zien en begon dan ook met haar een compliment te geven. Hij verbeelde zich dat hij contact had.

Ze nam de test aan. Maar toen gebeurde er iets. De trein rammelde langs, en ze raakte gespannen en kreeg iets zwarts in haar ogen. Hij begon te stotteren en liet haar lopen. Daarna gaf hij zijn collega's opdracht de celdeuren te sluiten. Zelf ging hij naar zijn kantoor, dat vlak achter de cellengang van de gedetineerden lag, achter een dikke glazen deur, in het zogeheten administratiegedeelte. Alvar was de enige van het personeel die een eigen kamer had. De ramen ervan keken uit op de luchtplaats, het stalen hek en de grijze betonnen muur. De kamer was niet veel groter dan de cellen, en ook niet veel gezelliger, maar anders dan in de cellen waren er in zijn werkkamer een computer met internetaansluiting en een paar monitoren met bewakingsbeelden van de afdeling. Verder stonden er nog wat siervoorwerpen die de kamer toch enige gezelligheid gaven.

Nu was het kwart voor acht. De celdeuren waren dicht. De trein was op weg naar Stockholm en niet meer te horen, en zijn collega's zaten in de kantine te ouwehoeren. Zelf schreef hij een paar regels in het dagboek dat hij bijhield over het leven hier. Daar werd zijn humeur niet beter van. Zijn notities waren niet meer helemaal waarheidsgetrouw. In plaats van door te schrijven keek hij naar het prikbord met foto's van Vilda en van zijn moeder, die nu al vier jaar dood was.

Buiten lag de tuin als een oase in het schrale gevangenislandschap. De lucht was wolkeloos. Hij keek weer op zijn horloge. Het was tijd om naar huis te bellen, Vilda welterusten te wensen, en 'Dag, schat' te zeggen. Hij pakte de telefoon, maar verder kwam hij niet. Het intercomalarm ging. Hij keek op het display, zag dat de oproep van cel 7 kwam – Lisbeth Salander – en werd nieuwsgierig en ongerust tegelijk. Alle gedetineerden wisten dat ze het personeel niet onnodig mochten storen. Lisbeth had het alarm nog nooit gebruikt, en het leek niet bepaald een vrouw die meteen begon te piepen. Zou er iets gebeurd zijn?

‘Wat is er?’ vroeg hij.

‘Ik wil dat je hiernaartoe komt. Het is belangrijk.’

‘Wat is er zo belangrijk?’

‘Je hebt me toch een IQ-test gegeven?’

‘Ja, ik dacht dat jij die wel aan zou kunnen.’

‘Daar heb je denk ik wel gelijk in. Zou je mijn antwoorden nu meteen willen controleren?’

Alvar keek weer op zijn horloge. Het was onbestaanbaar dat ze die test al had gedaan.

‘Dat kunnen we beter morgen doen,’ zei hij. ‘Dan kun je je antwoorden nog een keer goed nakijken.’

‘Maar dat is toch niet eerlijk?’ ging ze door. ‘Dan kan ik er de hele nacht mee bezig zijn.’

‘Oké, ik kom,’ zei hij.

Hij wist niet helemaal waarom hij dat zei, en hij vroeg zich meteen af of hij te snel reageerde. Aan de andere kant zou hij er vast spijt van krijgen als hij er niet heen ging. Hij had zo intens gehoopt dat ze de test interessant zou vinden en dat het het begin van iets moois zou zijn.

Hij boog zich over naar de onderste rechterla van zijn bureau en haalde er het papiertje met de goede antwoorden uit. Daarna knapte hij zich even op, liep zijn kamer uit en maakte de sluisdeur naar de Extra Beveiligde Afdeling open met zijn sleutelkaart en zijn persoonlijke code. Vervolgens wandelde hij door de gang, terwijl hij naar de zwarte camera's en de gele lampen aan het plafond keek en aan zijn riem prutste. Daaraan hingen zijn OC – zijn pepperspray – zijn knuppel, zijn sleutelbos, zijn interne telefoon en de grijze box met de alarmknop.

Hij mocht dan wel een onverbeterlijke idealist zijn, hij was niet naïef. Dat kon niet in de penitentiaire zorg. Gevangenen konden smekend en onderdanig doen – om je vervolgens alle hoeken van de cel te laten zien. Alvar was altijd op zijn hoede, en hoe dichterbij de celdeur kwam, hoe ongeruster hij werd. Misschien had hij een collega mee moeten nemen, volgens het boekje.

Hoe intelligent Lisbeth Salander ook was, zo snel kon ze de antwoorden niet hebben opgehoest. Ze moest een verborgen agenda hebben. Daar raakte hij steeds sterker van overtuigd. Hij deed het luikje in haar celdeur open en keek wantrouwig naar binnen. Lis-

beth stond stil bij haar bureau, glimlachte naar hem – daar leek het tenminste op – en hij voelde zich weer voorzichtig optimistisch.

‘Oké, ik kom binnen. Hou afstand.’

‘Tuurlijk.’

‘Goed zo.’

Hij deed open, nog steeds op alles voorbereid, maar er gebeurde niets. Salander stond nog op dezelfde plaats.

‘Hoe is het?’ vroeg hij.

‘Goed,’ antwoordde ze. ‘Interessante test.’

‘Ik heb hier de goede antwoorden,’ zei hij, en hij wapperde met het papiertje.

Ze reageerde niet, en hij voegde eraan toe: ‘Je hebt het zo snel gedaan, je moet niet teleurgesteld zijn als het resultaat niet zo goed is.’

Hij probeerde het met een brede glimlach. Ze vertrok haar mond weer, maar nu vond hij dat niet zo geruststellend. Hij voelde zich te zeer bekeken, en de donkerte in haar ogen beviel hem niet. Voerde ze iets in haar schild? Het zou hem niet verbazen als er achter die duistere blik een demonisch plan werd gesmeed. Maar Lisbeth was klein en mager. Hij was groter, gewapend en getraind op kritieke situaties. Dat kon niet gevaarlijk zijn, toch?

Hij pakte de test afwachtend aan en glimlachte haar stijfjes toe. Daarna keek hij snel de antwoorden door, terwijl hij Salander in de gaten hield. Het was wel veilig. Ze keek hem alleen maar verwonderd aan, alsof ze wilde vragen: ‘Ben ik goed of niet?’

Ze had in elk geval geen goed handschrift. De test zat vol inktvlekken en klodders, alsof hij haastig was volgekrabbeld. Langzaam en zonder haar uit het oog te verliezen vergeleek hij haar antwoorden met het formulier. Eerst stelde hij enkel vast dat het meeste correct leek te zijn. Daarna was hij zo verbluft dat hij haar vergat. Zelfs de moeilijkste vragen aan het eind had ze goed beantwoord. Dat had hij nog nooit meegemaakt, zelfs niet van horen zeggen. Het was uniek. Hij wilde net iets uitgelatens zeggen toen hij merkte dat hij opeens geen adem meer kreeg.

3

12 JUNI

Lisbeth Salander observeerde Alvar Olsen nauwkeurig. Hij was zichtbaar op zijn hoede, hij was lang en goedgetraind, en had een knuppel, pepperspray en een alarm aan zijn riem hangen. Hij zou ongetwijfeld liever sterven van schaamte dan zich door haar te laten overheersen, maar ze wist ook dat hij zwakke punten had.

Hij had dezelfde zwakheden als alle mannen, en ook nog een schuldgevoel. Hij schaamde zich, en daar kon ze ook van profiteren. Ze zou hem slaan en onder druk zetten. Alvar Olsen zou krijgen wat hij verdiende, en dus bekeek ze onderzoekend zijn ogen en zijn borstkas. Die was niet ideaal om op te slaan: hard en gespierd. Verdomme, wat een spieren. Maar zulke borstkassen hadden ook hun kwetsbare momenten. Ze wachtte af en werd ten slotte beloond. Hij slaakte een diepe zucht van verbazing of bewondering.

Alvars lichaam verloor zijn oplettendheid en spanning, en precies op dat moment, tijdens het uitademen, sloeg Lisbeth hem op zijn solar plexus. Ze stompte twee keer, hard en trefzeker, en toen deed ze nog iets. Ze mikte op zijn schouder, exact op het punt dat haar bokstrainer Obinze haar had aangewezen, en sloeg daar met woeste, nietsontziende kracht toe.

Ze zag meteen dat het gelukt was. De schouder was uit de kom en Alvar kromp ineen. Hij stond te hijgen zonder dat hij zelfs maar een kreet kon uitbrengen, en ze kon zien dat hij moeite moest doen om op de been te blijven. Dat lukte een seconde of twee. Toen capituleerde hij. Hij zakte in elkaar en viel met een doffe klap op zijn zij op de betonnen vloer, en Lisbeth deed een stap naar hem toe. Ze moest ervoor zorgen dat hij geen stommiteiten beging met zijn handen.

‘Stil,’ zei ze.

Dat was een overbodig bevel. Alvar kon nog geen piep uitbrengen. Het was alsof zijn lucht op was. Zijn schouder bonsde van de pijn en het licht in zijn ogen flikkerde.

‘Als je braaf en netjes blijft en je riem niet aanraakt, komen er niet meer klappen,’ zei Salander, en ze trok de IQ-test uit zijn hand. Op dat moment meende Alvar in de verte een geluid te horen.

Stond er in de cel hiernaast een tv aan of waren het collega’s die ook naar de afdeling waren gekomen en in de gang stonden te praten? Hij kon het niet vaststellen. Hij was veel te versuft. Hij vroeg zich af of hij toch niet iets moest doen of gewoon om hulp moest schreeuwen, maar het was niet gemakkelijk om na te denken; de pijn beheerste zijn gedachten. Het enige wat hij vaag zag, was Salander, en hij was bang en in de war. Misschien zat hij toch aan zijn alarm te prutsen, meer uit een reflex dan bewust, maar hij kreeg niets gedaan. Weer kwam er een dreun in zijn borst, en hij kroop in foetushouding en hijgde nog erger.

‘Zie je?’ zei Salander zacht. ‘Geen goed idee. Maar weet je? Ik wil je eigenlijk geen kwaad doen. Was je vroeger niet een held? De redder van je moeder of zo? Daar heb ik iets over gehoord. Nu is alles hier naar de kloten, en daarnet heb je Faria Kazi weer in de steek gelaten. Ik waarschuw je. Dat bevalt me niet.’

Daar had hij niet van terug.

‘Dat meisje heeft al genoeg meegemaakt. Dat moet afgelopen zijn,’ ging ze door, en toen knikte Alvar, zonder dat hij precies wist waarom.

‘Uitstekend. Dan zijn we het daarover eens,’ vervolgde ze. ‘Heb je over me gelezen in de kranten?’

Hij knikte weer en hield zijn handen nu een stukje bij zijn riem vandaan.

‘Goed. Dan weet je dat ik nergens voor terugdeins. Geen millimeter. Maar misschien kunnen we een deal sluiten, jij en ik.’

‘Wat voor deal?’ vroeg hij hees.

‘Ik zal je helpen de boel hier weer op orde te krijgen en ervoor zorgen dat Benito en haar bende zelfs niet meer in de buurt van Faria Kazi komen, en jij... moet mij een computer lenen.’

‘Nooit! Je hebt...’ – hij hijgde nog steeds – ‘... me mishandeld. Het ziet er slecht uit voor je.’

‘Het ziet er beroerd uit voor jóú,’ zei ze. ‘Mensen worden hier geterroriseerd en mishandeld, en jij steekt geen vinger uit. Kun je je voorstellen wat voor schandaal dat is? De trots van het penitentiaire stelsel is in handen gekomen van een kleine Mussolini!’

‘Maar...’ probeerde hij.

‘Geen gemaar. Ik zal je helpen orde op zaken te stellen, maar eerst moet je me naar een computer met internet brengen.’

‘Volkomen onmogelijk,’ zei hij, en hij probeerde stoer te klinken. ‘Overall in de gang hangen camera’s. Je bent erbij.’

‘Dan zijn we er allebei bij, en dat vind ik best,’ antwoordde ze, en toen moest Alvar aan Mikael Blomkvist denken.

Blomkvist had Salander in de korte tijd dat ze hier zat al twee of drie keer bezocht, en het laatste wat hij wilde, was dat die journalist Alvars vuile was buiten zou hangen. Dus wat moest hij doen? Hij kon niet helder denken, laat staan zich voorstellen hoe waarschijnlijk het was dat een verhaal over Benito’s gewelddadige optreden op de afdeling zou worden bewezen en gepubliceerd. Hij had veel te veel pijn om rationele beslissingen te kunnen nemen, dus hij greep naar zijn schouder en zijn borst en zei, zonder goed te weten wat hij bedoelde: ‘Ik kan niets garanderen.’

‘Ik ook niet, dus dat maakt niet uit. Sta op nu!’

‘We komen vast andere personeelsleden tegen bij de administratie,’ zei hij.

‘Dan zeg je maar dat we een oefening doen. We hebben al zo’n leuk begin gemaakt met die IQ-test.’

Hij stond op en wankelde. De gloeilamp aan het plafond dwarrelde als een dwaallicht, een vallende ster. Hij voelde zich beroerd en zei: ‘Wacht even, ik moet...’

Ze hielp hem overeind en deed zijn haar goed, alsof ze aardig voor hem wilde zijn. Toen gaf ze hem weer een dreun. Hij werd doodsbang, maar deze keer deed de klap niet zeer, integendeel. Ze zette de schouder weer op zijn plaats, en de ergste pijn verdween.

‘We gaan,’ zei ze.

Hij dacht eraan om hulp te schreeuwen en op het alarm te drukken. Hij dacht eraan haar met zijn knuppel te slaan en haar de oc in de ogen te spuiten. Maar hij liep gewoon mee. Hij liep door de gang met Lisbeth Salander alsof er niets gebeurd was, deed de sluisdeur open met zijn sleutelkaart en zijn code, en hoopte maar dat ze

niemand zouden tegenkomen. Maar natuurlijk stuitten ze op Harriet, zijn hebzuchtige collega, die zo glad was dat hij niet eens wist aan welke kant ze stond, aan die van Benito of aan die van het gezag. Soms dacht hij aan allebei – aan de kant die haar op dat moment het beste uitkwam.

‘Hoi,’ probeerde Alvar.

Harriet had haar haar in een paardenstaart gedaan en haar mond en haar ogen stonden strak. De tijd dat hij haar aantrekkelijk vond, leek al lang geleden.

‘Waar gaan jullie heen?’ vroeg ze. Alvar mocht dan wel Harriets baas zijn, hij besepte dat hij geen antwoord had op haar sceptische blik, en hij mompelde: ‘Wij gaan... Wij wilden...’ Hij kon niets anders verzinnen dan dat met die test, en het was hem wel duidelijk dat dat niet zou werken. ‘... Salanders advocaat bellen,’ vervolgde hij.

Alvar voelde dat ze hem niet geloofde, en hij keek vast ook wat mat en schimmig uit zijn ogen. Het liefst wilde hij zich op de grond laten zakken en om hulp roepen, maar hij voegde er met onverschuldigd gezag aan toe: ‘Haar advocaat vliegt morgenvroeg naar Jakarta.’

Hij had geen idee waar dat Jakarta vandaan kwam, maar hij had wel door dat het concreet en apart genoeg was om te worden geloofd.

‘Oké, ik snap het,’ zei Harriet op een toon die meer bij haar positie paste, en toen ging ze weg. Toen ze er zeker van waren dat ze wegbleef, liepen ze naar zijn kantoor.

Dat was heilige grond. De deur was altijd op slot, en gedetineerden mochten daar niet komen, laat staan er telefoontjes plegen. Toch gingen ze erheen, en met een beetje mazzel of pech hadden de mannen van de bewakingscentrale al gezien dat ze na het sluiten van de deuren naar de personeelskant waren gegaan, en dan zouden er zo dadelijk mensen komen om te vragen wat er aan de hand was. Het zou hoe dan ook niet goed gaan. Hij moest iets doen. Hij zat even aan zijn riem maar sloeg geen alarm. Hij schaamde zich te veel, en misschien was hij toch ook gefascineerd. Wat zou ze gaan doen?

Hij deed de deur open en liet haar binnen, en opeens drong het tot hem door hoe vreselijk het er daar uitzag. Wat was het eigenlijk zielig – zeker nadat hij een moederskindje was genoemd – om

grote foto's van zijn moeder op zijn prikbord te hebben, foto's die zelfs groter waren dan die van Vilda. Hij had ze al lang geleden weg moeten halen, zijn kamer moeten opruimen, zijn baan moeten opzeggen en nooit meer iets met criminelen te maken moeten hebben. Maar hier stond hij dan. Hij deed de deur dicht, en Lisbeth Salander keek hem onheilsPELLend en vastbesloten aan.

'Ik heb een probleem,' zei ze.

'En dat is?'

'Jij.'

'Ik?'

'Als ik je wegstuur, sla je alarm, maar als je blijft, zie je wat ik doe, en dat is ook niet goed.'

'Ga je iets doen wat niet mag?'

'Waarschijnlijk wel,' antwoordde ze, en toen deed hij waarschijnlijk weer iets of ze werd echt stapelgek.

Ze sloeg hem voor de derde of vierde keer op zijn solar plexus, en weer zakte hij happend naar adem in elkaar. Hij wachtte op nieuwe klappen, maar het enige wat er gebeurde, was dat Salander bukde, hem razendsnel zijn riem afdeed en die op zijn bureau legde. Toen kwam hij overeind, hoe zeer het ook deed, en keek haar dreigend aan.

Het leek alsof ze elkaar zouden aanvliegen, maar ze ontwapende hem opnieuw door een blik op zijn prikbord te werpen.

'Is dat je moeder, op die foto, die je hebt gered?'

Hij gaf geen antwoord. Hij overwoog nog steeds of hij zich op haar zou storten.

'Is dat je moeder?' herhaalde ze, en toen knikte hij.

'Is ze dood?'

'Ja.'

'Maar ze is belangrijk voor je?'

'Ja, dat is ze.'

'Dan heb je vast begrip voor me. Ik moet informatie hebben, en jij zult me mijn gang laten gaan.'

'Waarom zou ik dat doen?'

'Omdat je al veel te ver bent gegaan. Maar daar staat tegenover dat ik je zal helpen Benito eronder te krijgen.'

'Die is volkomen meedogenloos.'

'Ik ook,' zei ze.

Daar had ze wel een punt. Hij had het al te ver laten komen. Hij had haar hier binnengelaten, gelogen en gebluft. Hij had niet veel meer te verliezen, en toen ze het wachtwoord van zijn computer vroeg, gaf hij dat. Hij keek naar haar handen en raakte steeds meer geobiologeerd. Haar vingers gingen razendsnel over het toetsenbord, en aanvankelijk gebeurde er niets vreemds. Ze vloog langs allerlei websites van instellingen in Uppsala, van het academisch ziekenhuis en van de universiteit.

Ze bleef heel lang bezig en was zo te zien doelloos naar iets op zoek, en pas toen ze iets vond wat er nogal ouderwets en verouderd uitzag en Instituut voor Medische Genetica heette, bleef ze hangen en toetste ze een paar commando's in. Daarna ging het scherm uit. Het werd helemaal zwart, en even verroerde ze geen vin. Ze zat doodstil, ademde zwaar en haar vingers aarzelden, zoals een pianist die zich voorbereidt op een lastig stuk.

Toen tikte ze met verbluffende snelheid op de toetsen, rijen witte cijfers en letters verschenen op het zwarte scherm, en meteen begon de computer zelf dingen te schrijven. Er verschenen tekens, onbegrijpelijke programmacodes en commando's. Hij kon maar hier en daar een los Engels woord lezen: *connecting database, search, query* en *response*, en toen het verontrustende *bypassing security*. Even wachtte ze ongeduldig, terwijl ze met haar vingers op het tafelblad trommelde. Ze vloekte: 'Verdomme!' Er verscheen een venster: *ACCESS DENIED*. Ze probeerde het nog een paar keer, en plotseling gebeurde er iets, een golfbeweging, en vervolgens een kleurenflits. Nu lichtten er groene letters op, *ACCESS GRANTED*, en er gebeurden dingen waarvan Alvar niet eens wist dat ze mogelijk waren. Ze werd als het ware door een wormgat naar binnen gezogen en kwam uit in een cyberwereld die bij een andere tijd leek te behoren, lang voor het internet.

Ze fladderde langs oude, ingescande documenten en lijsten, waarop met de typemachine of met een balpen rijtjes namen bij geschreven waren. Daaronder stonden kolommen met cijfers en notities – resultaten, dacht hij, van beoordelingen en tests – en een paar keer zag hij dat er *GEHEIM* op de documenten was gestempeld. Hij zag haar naam en die van anderen, en besprekingen. Het was alsof ze de computer veranderde in een slangachtig wezen, dat zich geluidloos door verborgen archieven en gesloten keldergewelven

bewoog, en ze bleef uren bezig. Ze ging maar door.

Toch begreep hij geen moment wat ze deed, hooguit dat ze toch niet vond wat ze zocht. Dat was te zien aan haar lichaamstaal en haar gemopper. Na vierenhalf uur gaf ze het op. Hij slaakte een zucht van verlichting. Hij moest naar de wc. Hij moest naar huis, zijn tante aflossen, voor Vilda zorgen, in slaap vallen en de wereld vergeten. Lisbeth zei echter dat hij moest blijven zitten en zijn mond moest houden. Ze moest nog iets doen, en weer liet ze het scherm zwart worden en voerde ze commando's in, en tot zijn schrik zag hij dat ze het computersysteem van de inrichting in wilde gaan.

'Niet doen,' zei hij.

'Je mag de directeur niet, hè?'

'Dat doet er niet toe.'

'Ik ook niet,' zei ze, en toen deed ze iets wat hij niet wilde zien.

Ze ging Rikard Fagers e-mailaccount binnen en las zijn stukken, en hij liet het toe, niet alleen omdat hij een hekel had aan de directeur van de gevangenis en omdat het allemaal al te ver was gegaan, maar ook door de manier waarop ze met de computer omging. Die leek wel een verlengstuk van haar lichaam. Ze werkte zo virtuoos dat hij haar vertrouwde. Het was misschien irrationeel, hij wist het niet, maar hij liet haar begaan; hij liet haar nieuwe commando's invoeren. Het scherm werd weer zwart en wit, en weer verschenen de woorden ACCESS GRANTED. Maar wat was dat verdomme?

Op het scherm zag hij de gang van de Extra Beveiligde Afdeling, naast hen. Het was er stil en donker, en ze bleef maar bezig met dezelfde filmsequentie, alsof ze die verlengde of een beeld herhaalde. Lange tijd zat Alvar alleen maar met zijn handen op schoot en gesloten ogen te hopen dat het gauw voorbij zou zijn.

Het was 1.52 uur toen Lisbeth Salander opstond en 'Bedankt' zei. Zonder ook maar één vraag te stellen over wat ze had gedaan, bracht hij haar door de sluisdeur naar haar cel, en hij wenste haar welterusten. Daarna ging hij naar huis, waar hij vrijwel geen oog dichtdeed. Pas tegen de ochtend sluimerde hij even in, en droomde hij van Benito en haar dolken.